

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep.
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
25/6-10 / LODI

Dato:
18.08.2025

Fornytt gjennomgang av oppfølgingen av de etiske retningslinjene og investeringer i israelske selskaper

Vi viser til brev av 5. august der Finansdepartementet ber om en fornytt gjennomgang av Etikkrådets arbeid med å følge opp de etiske retningslinjene knyttet til fondets investeringer i israelske selskaper.

Etikkrådets mandat og arbeidsmetode

Etikkrådets arbeid er basert på retningslinjene for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland (SPU).¹ Rådets oppgave er å gi tilrådning til Norges Bank om selskaper i porteføljen som bør utelukkes eller settes til observasjon i henhold til disse retningslinjene.

Etikkrådet skal vurdere framtidig risiko for at selskaper medvirker til eller er ansvarlige for grove etiske normbrudd og ta stilling til om risikoen er uakseptabel. Dette er ikke en overordnet risikovurdering basert på land eller bransje, men en konkret vurdering av hvert enkelt selskaps virksomhet.² I arbeidet med å overvåke selskaper i porteføljen følger Etikkrådet med på relevante databaser og oversikter og gjør egne gjennomganger av selskaper, bransjer og områder med særlig stor etisk risiko. Når investeringer som kan omfattes av kriteriene for observasjon og utelukkelse blir identifisert, vurderer rådet først om de aktuelle normbruddene er alvorlige og om de faller inn under ett eller flere av kriteriene i retningslinjene. Deretter vurderer rådet om selskapets tilknytning til normbruddene er så tett

¹ Retningslinjene er tilgjengelig her: [Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland - Lovdata](#).

² Meld. st. 24 (2020-2021) for eksempel avsnitt 7.9, side 136. Tilgjengelig her: [Meld. St. 24 \(2020–2021\)](#).

at selskapet skal eller kan kvalifisere for utelukkelse. Til slutt gjøres en vurdering av risikoen for at det aktuelle normbruddet og selskapets virksomhet vil vedvare.³

Etikkrådets tilrådninger inneholder faktiske opplysninger som danner grunnlag for utelukkelse, en gjennomgang av hvordan de etiske retningslinjene er anvendt, og rådets vurdering. I henhold til retningslinjene skal rådet sørge for at saken er godt opplyst før råd gis. Rådets arbeid bygger på grundighet og etterrettelighet, i tråd med det som forutsettes i retningslinjene. Siden tilråkningene offentliggjøres, er det avgjørende at faktaopplysninger er godt dokumentert, presise og basert på et pålitelig og etterprøvbart informasjonsgrunnlag. Kontradiksjon er et sentralt forhold etter retningslinjene, og de aktuelle selskapene er derfor gitt anledning til å framlegge relevant informasjon og synspunkter tidlig i prosessen. Dersom et selskap vurderes for utelukkelse etter atferdskriteriene, skal det også få forelagt et utkast til tilrådning før denne avgis.⁴ Denne grundige utredningsprosessen, med alle nødvendige trinn, innebærer at behandlingen av den enkelte sak vil ta tid. Det gjelder også i saker hvor utenforstående aktører har samlet inn nyttig informasjon som kommer rådet i hende.

Krigen på Gaza og de omfattende folkerettsbruddene på Vestbredden er svært alvorlige og krever særskilte tiltak. Når normbruddene blir grovere, øker aktsomhetsforventningen til selskapene, og medvirkningsansvaret rekker lenger. Vi mener at tiltakene som Norges Bank og Etikkrådet nå orienterer om, vil gjøre at vi i fellesskap håndterer denne situasjonen bedre gjennom at vi raskere identifiserer og følger opp aktuelle saker. Etikkrådet kan allikevel ikke gi noen garanti for at det til enhver tid har fanget opp, vurdert og agert på all relevant informasjon. Rådets mandat er å vurdere selskaper som allerede er *i fondet*. Det er altså ikke en svikt i rådets arbeid om det finnes selskaper i porteføljen som burde utelukkes. Dette er tvert imot utgangspunktet for Etikkrådets arbeid. Spørsmålet er hvor lang tid det kan og bør ta før alle skritt i utredningen skal være gjennomført. Vi mener at de tiltakene vi omtaler i dette brevet, vil redusere tiden det tar for Etikkrådet å fange opp og vurdere selskaper som medvirker til folkerettsbruddene i Gaza og på Vestbredden.

Etikkrådets arbeid så langt i 2025

Okkupasjonen av Vestbredden og krigføringen i Gaza er det saksområdet Etikkrådet gjennom årene har viet størst oppmerksomhet. Av 132 selskaper som er utelukket etter tilrådning fra Etikkrådet siden 2004, er 11 selskaper utelukket på grunn av medvirkning til Israels ulovlige okkupasjon av Vestbredden. Det første selskapet ble utelukket i 2009 og det siste i 2025. Fra 2020 og fram til nå i 2025 har Etikkrådet hatt rundt 150 selskaper med tilknytning til konfliktområder til behandling. Mer enn 80 av disse er knyttet til Vestbredden og Gaza.

Utviklingen både i krigen i Gaza og okkupasjonen av Vestbredden er dramatisk. Normbruddene har blitt mer alvorlige etter 7. oktober 2023, og de er blitt ytterligere forverret i 2025. Etikkrådet har derfor gjennom det siste året skjerpet aktsomhetsforventningene til selskaper med tilknytning til konflikten. I tråd med dette ga Etikkrådet i juni og starten av juli 2025 råd til Norges Bank om å utelukke ytterligere seks selskaper som anses å bidra til Israels brudd på folkeretten. Disse er ennå ikke offentliggjort.

Den stadig mer alvorlige situasjonen har skapt behov for økt innsikt og oppfølging, noe som har medført en større arbeidsmengde enn det Etikkrådet normalt håndterer. For å få en bedre oversikt over selskapers tilknytning til folkerettsbruddene satte rådet i juni i år i gang en prosess med sikte på å engasjere en konsulent som spesialiserer seg på konfliktområder.

Informasjonsutvekslingen med Norges Bank har også blitt trappet opp og intensivert. Norges Bank har den siste uken delt en oversikt over de israelske selskapene som nå er i porteføljen. Etikkrådet gjorde deretter en ny, foreløpig gjennomgang av disse selskapene. Rådet delte

³ Etikkrådet redegjorde nærmere for sin arbeidsmetode i årsmeldingen for 2024, tilgjengelig her: [Etikkrådet - Årsmelding 2024](#).

⁴ Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland, § 5 (5).

umiddelbart informasjon om seks av selskapene med Norges Bank, og delte også sin interne oversikt over de andre selskapenes aktivitet i tilknytning til Gaza og Vestbredden.

En vesentlig del av Etikkrådets arbeid knyttet til Gaza og okkupasjonen av Vestbredden, gjelder ikke-israelske selskaper. En rekke sivilsamfunnsorganisasjoner og andre har publisert lister og rapporter over selskaper med tilknytning til folkerettsbruddene der. Dette har vært viktige informasjonskilder for Etikkrådet og er også sentrale kilder for konsulenter som tilbyr informasjon om selskapers virksomhet.

Etikkrådet har vurdert en rekke selskaper som står på slike lister. De fleste sakene har blitt vurdert opp mot kriteriet som gjelder selskapers medvirkning til alvorlige krenkelser av individers rettigheter i krig- og konfliktsituasjoner. Her har rådet lagt vekt på om selskapenes aktivitet har betydning for normbruddet, om selskapenes aktivitet er spesialtilpasset bruk i de okkuperte områdene og om selskapene har en tilstedeværelse der. I alle saker er det vesentlig om selskapets aktivitet er ventet å fortsette ettersom det er framtidig risiko retningslinjene fokuserer på. Andre selskaper har blitt vurdert opp mot våpensalgskriteriet, mens atter andre har blitt vurdert opp mot andre kriterier. For eksempel utelukket Norges Bank i september 2024, etter tilrådning fra Etikkrådet fra april samme år, selskapet General Dynamics Corp på grunnlag av produksjon av sentrale komponenter til kjernevåpen.

Den løpende porteføljeovervåkningen settes jevnlig ut på anbud, og vi skal i høst inngå nye avtaler om slike leveranser. I anbudsdokumentene har vi allerede lagt opp til å kjøpe inn en tettere overvåkning av informasjon som selskapene i fondet selv rapporterer om. Vi har også tatt skritt med sikte på at informasjon fra porteføljeovervåkningen skal integreres i saksbehandlingssystemet. Dette vil styrke vår mulighet til tettere oppfølging av aktuelle problemstillinger.

Nye tiltak og planer for arbeidet framover

Etikkrådet er forberedt på å gjøre en nærmere vurdering av de israelske selskapene i porteføljen. Vi vil gjennomgå disse selskapene hvert kvartal, både med utgangspunkt i ulike lister og annen informasjon slik som selskapenes egne nettsider, så lenge den ekstraordinære situasjonen i Gaza og på Vestbredden vedvarer.

Vi vil også gjøre egne gjennomganger av offentlige lister over ikke-israelske selskaper, og på hvert av våre månedlige møter ta stilling til hvordan nye saker skal behandles videre. Vi har den siste uken hatt en dialog med vår konsulent for nyhetsbasert porteføljeovervåkning med sikte på å sikre at relevant informasjon om dette problemkomplekset formidles særskilt til Etikkrådet.

Det er en betydelig gjennomstrømning av selskaper i SPU, og selskapers virksomhet er også i stadig endring. Også staters oppfølging av selskaper, for eksempel gjennom eksportkontrollregimer, er i forandring. Dette gjør at Etikkrådet kontinuerlig må innhente informasjon og vurdere nye selskaper og foreta nye vurderinger av selskaper rådet tidligere har behandlet. Dette arbeidet er komplekst og omfattende ettersom det er mange aktuelle selskaper og flere relevante utelukkelseskriterier med forskjellig innretning.

For å møte den økende kompleksiteten og saksmengden vil Etikkrådet styrke sekretariatets kapasitet og allokere flere ressurser til å vurdere selskaper med tilknytning til konfliktområder. Rådet vil i slike saker også legge opp til en raskere saksbehandlingsprosess enn vanlig. Dette kan for eksempel skje ved å sette strammere tidsfrister i dialogene med selskapene som vurderes.

Etikkrådet informerte i årsmeldingene for 2023 og 2024 om sine vurderinger av ulike tilknytninger selskaper kan ha til folkerettsbrudd begått av Israel.⁵ Utgangspunktet for disse vurderingene er de politiske føringene som blant annet slår fast at terskelen for utelukkelse fra fondet skal være høy, og at ikke enhver forbindelse mellom et selskap og en stats normbrudd

⁵ Årsmeldingene er tilgjengelig her: [Årsmeldinger – Etikkrådet](#)

nødvendigvis skal føre til utelukkelse. Disse føringene ligger fast. Forhøyede aktsomhetskrav på grunn av utviklingen i denne ekstraordinære situasjonen påvirker likevel skjønnsmessige vurderinger. Etikkrådet vurderer fortløpende om rådets praktisering av retningslinjene står seg i lys av den svært alvorlige utviklingen på Gaza og Vestbredden.

Etikkrådet bestreber seg på å følge opp saker på en grundig og ansvarlig måte, i tråd med de føringene som er gitt for ordningen. I den aktuelle situasjonen ser rådet at det kunne vært mulig å fange opp og vurdere informasjon om enkelte selskaper tidligere og raskere. Dette er noe rådet nå gjennomgår med sikte på læring og videre utvikling av arbeidet.

Oppsummering

Punktlisten nedenfor oppsummerer Etikkrådets tiltak for en styrket og raskere innsats for å identifisere og vurdere selskaper etter de kriterier og retningslinjer rådet forvalter:

- Systematisk og jevnlig gjennomgang av selskaper tilknyttet Israels okkupasjon av Vestbredden og krigen i Gaza.
- Fornytt vurdering og gjennomgang av selskaper som tidligere har vært vurdert i tilknytning til situasjonen i Gaza og Vestbredden.
- Styrking av sekretariatets kapasitet til å arbeide med selskapers tilknytning til konflikter.
- Intensivert informasjonsdeling med Norges Bank for å sikre bedre informasjonstilgang og god koordinering av eventuelle tiltak.
- Forsterket nyhetsovervåkning, med særlig fokus på selskaper og sektorer som kan være involvert i konflikten.
- Mer bruk av konsulenter for å møte behov for økt utredningskapasitet.
- Intern evaluering av eksisterende ressurser, prosesser og metodikk, med sikte på å identifisere forbedringspunkter og å styrke rådets responskapasitet.

Tiltakene gjenspeiler den komplekse situasjonen og de alvorlige humanitære og menneskerettslige utfordringene knyttet til konflikten. Etikkrådet vil fortløpende vurdere om ytterligere tiltak innenfor rådets mandat er nødvendige, i takt med utviklingen og den informasjonen som til enhver tid er tilgjengelig.

Retningslinjene for observasjon og utelukkelse er likevel bare én del av et felles virkemiddelapparat, der Etikkrådet og Norges Bank har ulike og utfyllende roller i arbeidet med ansvarlig forvaltning. Den alvorlige og eskalerende situasjonen i konflikten understreker behovet for en helhetlig vurdering av virkemidler for å sikre en rask og koordinert håndtering.

Med vennlig hilsen

Svein Richard Brandtzæg
Leder for Etikkrådet

Brevet er elektronisk godkjent